נתר. מין אדמה לבנה: **מיטמאין ומטמאין מאוירן.** נתלית טומאה באוירן נטמא מן האויר חזר ותלה אוכלין באוירן מטמאין את האוכלים ואע"פ שלא נגעו טמא דכתיב כל אשר בתוכו יטמא[ה] ואפי' מלא חרדל שאין נוגע בדפנותיו אלא הסמוך לדפנות: **ומיטמאין מאחוריהן.** אם נכנס טומאה לתוך אחוריהן מבחוץ במקום חקק בית מושכם כדרך שעושין לכלי עץ: **ואין מיטמאין מגביהן.** דכתיב אל תוכו[ו]: **יש להן תקנה.** לכתיבן ולחזור ולעשותן כלים: **לטומאתן ישנה.** אם נטמאו ונקבו וטהרו וחזר ועשה מהן כלים יחזרו לטומאתן להטעינן טבילה הואיל וכלי מתכות הוא: **עדרו.** דאינם כלי: **חזרו לטומאתן ישנה.** לקמיה [ע"ב] מפרש טעמא: **פשוטיהן טהורים.** דאיתקש עץ ועור לשק דיש לו בית קבול וכלי עצם איתקש לעץ ועור בפרשת מדין (במדבר לא) כל בגד וכל כלי עור וגו' ואמרי' בהכל שוחטין (חולין דף כה:) להביא דבר הבא מן העזים מן הקרנים ומן העצמות ומן הטלפים. וכלי זכוכית לקמן מפרש טעמא אמאי פשוטיהן טהורים מאחר דדמו למתכות: **וטומאה ישנה.** שיחזרו לה מאחר שטהרו ממנה דרבנן היא כדלקמן בהילכתא: **בטומאה כלי מתכות דאורייתא.** גזור טומאה ישנה אכל כלי זכוכית דעיקר תחילת טומאתו ליתא אלא מדרבנן לא גזרו טומאה ישנה: **פשוטיהן מיהא ליטמא.** ככלי מתכות דהא פשוטי כלי מתכות דאוריי' וכיון דלכוותייהו שויהו ליטמא דליכא לשנויי בהא כדאמר' בטומא' ישנה: **עבדי רבנן היכרא.** בטומאת כלי זכוכית וחילקו בה מטומאה דאורייתא להודיע שהיא מדבריהם ולא יגרפו עליה תרומה וקדשים דלא שרפי תרומה משום טומאה דרבנן בר מן ו' שפיקות (לעיל דף טו:): לעולם

מטהרין לגמרי משום דחשיבי להו ככלי חרס דאמרי' בתוספתא כלי חרס שטיהר שעה אחת שוב אין לו טומאה לעולם דא"כ מגלן דרבי מאיר חזיל בתר מעמיד דילמא לאו מדין כלי מתכות מטמא ליה אלא משום דחזיל לטעמייה דאית ליה בתוספתא דכלים דכלי חרס שטיהר שוב יש לו טומאה דתניא התם שולי הממלאין ושולי הפחתים וקרקרות הכלים ודופנותיהן כו' שיפן ועשאן כלים ממלאין בהן כו' ומקבלים טומאה מכאן ולהבא דברי ר' מאיר וחכמים אומרים כל כלי חרס שטיהר שעה אחת שוב כו' ורבינו שמואל גרים ור"מ היא דמשיב פתימה מעליתא ולא גרים דאמר הכל הולך אחר המעמיד ומפרש דפליגי ר"מ ורבנן בהכי דר"מ משיב ליה פתימה מעליתא ורבנן לא משיבי להו פתימה מעליתא הלכך מטהרים לגמרי דכ"ע אי הוה פתימה מעליתא הוה אזלינן בתר מעמיד הלכך לר"מ יש לו טהרה במקוה[ו]:

אלא מעתה לא ליטמאו מגבן. וה"ה דה"מ למימר וליטמאו מאוירן וכי מטני דהא דמיטמאו מגבן מפני שנלקח תוכן כברן לא מצי למיפרך אכתי ליטמאו מאוירן דאיכא למימר אה"נ והא דלא תני בהדי נתר וכלי חרס משום דכלי זכוכית מיטמי מגבן:

לא ליטמאו מגבן אלמה תנן בלי נתר וכלי חרס בו'. וקשה לרשב"ג דהוה ליה לאמוי בריתא דתוספתא דכלים מחט וטבעת ושולי כלי עץ וכלי זכוכית וכלי עצם אין ממלאין בהן ואין מקדשין בהן ואין מגילין בגמיד פתיל אלמא דמיטמאין מגבן ואמאי מייתי הא דלא מצי לאוכוחי מינה אלא על ידי דיוק כלי נתר וכלי חרס הוא דטומאתן שוה כו' ועוד אהך דמייתי איכא למימר דלא חשיב אלא כלי נתר וכלי חרס דהוו דאורייתא דכלי נתר נפקא לן בת"כ דחולין (סה.) דכתיב [וכל] כלי חרס לרבות כלי נתר: **ה"ג** רש"י מיטמאין ומטמאין מאוירין ומיטמאין מאחוריהן **ג)**ואין מיטמאין **ד)**מגביהן. ופירש דמיטמאין מאחוריהן במקום חקק בית מושכן כל שכן דמטמאין אחרים כדמוכח בפ' העור והרוטב (חולין דף קיח.) מרובה מדת לטמא ממדת ליטמא דהשתא עיולי עיילא לאפוקי מיבעיא והא דלא קתני מטמאין ומיטמאין מאחוריהן כתבון גבי אוריהן משום דגבי אוריהן יש חידוש משניהם מה שאין כן בכלים אחרים שאינם מטמאין ולא מיטמאין מאויר אבל במה שמטמא אחרים מאחוריו אין זה חידוש דאפילו מגבן נמי מטמאין אחרים וכן כל הכלים וכ"ש אלו מאחוריהן דאיכא חקק אבל מיטמאין מאחוריהן תנא לאשמעינן דאע"ג דאין מיטמאין מגבן אפילו הכי מיטמאין מאחוריהן ולהכי לא עריב להו מטמאין ומיטמאין מאויריהם ומאחוריהן משום דבאוריהן הוי חידוש משניהם אבל באחוריהם אין חידוש אלא במיטמאין לחוד א"נ מטמאין מאויריהן היינו דאורי' אבל מאחוריהן לא הוי אלא מדרבנן ועוד דמיטמאין מאויריהן היינו כל הכלי אבל מיטמאין מאחוריהן מלי למימר שאין מיטמא אלא גבו לבד והא דתניא בת"כ מרובה מדת לטמא מלטמא שמטמא אחרים מאחוריו ואין מיטמא מאחוריו מלינו למימר דאחוריו דקאמר התם היינו גב ולא חקק בית מושב א"נ אינו מיטמא מאחוריו מדאורי' אבל מדרבנן מיטמא א"נ אפי' מדאורי' מיטמא מאחוריו והא דקאמר אינו מיטמא מאחוריו היינו כולו דאינו טמא כשקבל טומאה מאחוריו אלא גבו אבל תוכו לא והשתא אתי שפיר הא דאמרי' בפ' אלו מומין (בכורות דף לח. ושם) כלי חרס נטמא גבו לא נטמא תוכו משמע דגבו מיהא טמא והיינו כי נטמא מאחוריו במקום חקק וקרי ליה זימנין גבו וזימנין אחוריו ומה שכלי חרס מליל היינו אפילו בים לו חקק שאם נטמא גבו תוכו טהור גמור והא דתניא בתוספתא דכלים כלי חרס אין לו טומאה אלא מאויריו והיסטו לא אתי למעוטי אחוריו אלא גבו והחקק הוי בכלל אויריו והקשה ה"ר אליעזר הזקן ז"ל לפ"ה דתניא בתוספתא דכלים זה הכלל כל המשמש כפוי בכלי חרס טהור ואחוריים הן משתמשין כפויים ותירץ רבינו שמואל דהתם בכיסוי קדרה וחלפם דאיירי בהם התם לעל כמו שמפורש הטעם בת"כ יכול שאני מרבה אף חפוי הכלי מ"ל אשר יעשה מלאכה בהם פרט לכיסוי הכלי שאין עושין בהן מלאכה אבל אחוריים פעמים שכופין פניהם למטה ועושין בהן מלאכה בתוך אחוריים וא"א מפרש דגרסי' הכי מטמאין מאחוריהם פירוש מאויר אחוריהם אם קבלו טומאה מתוכן ואין מיטמאין מגבן פירוש לא מקבלי טומאה אפילו בנגיעת גבן וכ"ש מאויר אחוריהן דאין מקבלין טומאה וה"ה בנגיעת אחוריו נמי לא מקבלי טומאה והא דלא נקט דאין מיטמאין מאחוריהם משום דלא נטעי לומר דהיינו אויר אחוריהן אבל בנגיעת אחוריהן טמא להכי נקטו ואין מיטמאין מגבן דאין כאן אלא נגיעה והא דלא עריב ואתי להו מטמאין ואין מיטמאין מאחוריהן ומגביהן היינו משום שלא הוי מפרש רבותא בנגיעתן ורבותא באחוריהם אבל השתא תנן מטמאין מאחוריהן לרבותא דאפי' באויר אחוריהן מטמאין ואין מיטמאין מגבן דאפי' בנגיעה לא מקבלין טומאה[ז]:

אלא כיון דבי נשברו יש להם תקנה. נ"ג אלא דלא הדר ביה ממאי דאמר שויהו רבנן ככלי חרס דמשום טעם דנשברו יש להם תקנה אין סברא להוריד להם טומאה אלא משום דלכלי חרס דמי לגמרי וכיון דכבר הורידו להם טומאה משום דדמו לכלי חרס משום כיון דנשברו יש להם תקנה שויהו רבנן כמתכות לענין טומאת גבן: **בטומאה** דרבנן **לא** אחיתו לה רבנן בטומאה. וקשה לר"י דאמר במס' ע"ז פ' ר' ישמעאל (דף נב. ושם) ריתך כלי לע"ז מהו אמר רב המנונא טומאה ישנה קמינעיא להו דתנן חזר ועשה מהן כלים חזרו לטומאתן ישנה אלמא אפילו בטומאה דרבנן נמי איכא טומאה ישנה ויש לומר אע"פ דאמר התם בטומאה דרבנן היא מ"מ הכלי מקבל טומאה מדאורייתא אבל הכא כלי זכוכית דלא מקבל שום טומאה מדאורייתא אלא מדרבנן פשיטא ליה דלא אחיתו להו רבנן טומאה: **עבדי** רבנן היכרא דלא לישרוף תרומה וקדשים. במאי דאין חוזרין לטומאה ישנה לא הוי היכרא דהא כלי מתכות נמי אין חוזרין לטומאה ישנה אלא מדרבנן וליכא היכרא דאורייתא ובקשה לר"י דילמא לעולם לכלי חרס דמו דאין מטמאין מגבן והאי דלא תני ליה בהדי כלי נתר וכלי חרס משום דהנהו מיטמאין באויר אבל כלי זכוכית לא מיטמא מאויר דעבדו רבנן היכרא דלא נישרוף וכו' דבר"ג אמר בפרק במה טומנין (לקמן דף מח:) דבית הפך וכיס המכלין ר' מאיר מטמא במגע אבל לא באויר דעביד רבנן היכרא ותי' ר"י הבאור דע"כ כלי זכוכית מטמו מגבן מתוספתא דכלים שהבאתי לעיל שאין מגילין בגמיד פתיל ולמאי דפרישית נמי לעיל דדווקא לטומאת גב לא שורפין שאין טמא אלא משום דדמי לכלי מתכות אבל ממה שמטמא מתורת כלי חרס שורפין אתי נמי שפיר:

מסורת הש"ס

ו) כלים פ"ב מ"ח, ז) [ע"ז פס:], ח) פ"ז נב. כלים פ"מ מ"ל, ד) כלים פ"כ מ"ט, ה) [וקרא יח], ו) [ע"ע תוס' ר"ה יט. ד"ה יהיה בן שמוש], ז) [ועי"ע תוס' חולין כד: ד"ה ונגי ותוספות בכורות לח. ד"ה הרי],

גליון הש"ס

גמ' רבי נשתברו יש להם תקנה. עיין מהרלין דף ל"ח ע"א כרש"י ד"ה יש להם תקנה: שם עבדו בהו רבנן היכרא. נקמן דף מח ע"ב מה דף ל ע"א:

מוסף רש"י

חזרו לטומאתן ישנה. ולריכה טבילה (ע"ז נב.).

רבינו חננאל

ואקשינן אם ככלי מתכות הן יחזרו לטומאתן ישנה כו'. ושנינן טומאה ישנה דרבנן וכי אחיתו להן רבנן טומאה בטומאה דאורייתא, בטומאה דרבנן לא אחיתו להו טומאה. ואקשינן והא פשוטיהן דטומאה דאורייתא היא ובכלי מתכות ובכלי זכוכית שנינו פשוטיהן טהורין. ושנינן עבדו בהו רבנן היכירא ללמד כי אינן בכלי מתכות לכל מילי.

עין משפט נר מצוה

קבד א מי' פי"ב מהל' כלים הלכה י:
קבה ב מי' פי"מ מהל' כלים הלכה כ:

תוס' ישנים

א) הא דלא חשיב כלי חרס בהטייהו משום דכלי חרס מטמא אפילו בלא שולים ל"ש משום דהבהו דחשיב מקבלי טומאה אפילו מגבן: **ב)** הא דפנינ' סמיכא כפשוטי כלי מין מגבו משום דאין קבלת לטיהר עפי מגבו מפשוטי כלי מין שיש לו בית קיבול מאחוריו:
ג) וע"כ לא אתי למעוטי אלא גבו דהא מקבל טומאה על ידי אחר בהתפלת [כו.] אבל היולא מן הסירה ומן הבנור וכו' הייטו אפילו לחכמים כדאמר בר"פ הערב והריטב [קיח:] ומיהו יש לחוות דהתם אירי בטומאת אוכלין וכלי שנף אבל בכלי חרס לא יכנס:
ד) והא דאחר בבכורות [לח.] טמאת גבו לא נטמא תוכו ה"ה דגבו נמי לא נטמא אלא מגב דקאמר נטמא תוכו נטמא גבו קאמר נמי נטמא גבו לא נטמא תוכו והא דלא מקבל טומאה מגבו נפקא לן בפ"ק דחולין [סה.] ממוקף למיל דעכור והא דדרים בת"כ אבר יפול מהם אל תוכו מתוכו אלא מאויר אמטמא כיון דחולין בגון דרשין בפ"ק דחולין לגרשה אחריתי:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com